

Podstawa programowa z edukacji dla bezpieczeństwa w szkole podstawowej

Edukacja dla bezpieczeństwa służy przygotowaniu uczniów do właściwego zachowania i odpowiednich reakcji w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia oraz w stanach nadzwyczajnych. Przedmiot obejmuje treści kształcenia z zakresu bezpieczeństwa państwa, treści dotyczące organizacji działań ratowniczych, pierwszej pomocy oraz edukacji obronnej.

Bezpieczeństwo państwa jest pojmowane jako obszar wiedzy, który objaśnia działanie mechanizmów rządzących zapewnieniem ładu, porządku i stabilności społeczności ludzkich, towarzyszących temu koncepcji, metod i form postępowania. Kształcenie w ramach przygotowania do działania w stanach nadzwyczajnych ma charakter interdyscyplinarny, nastawiony na skuteczne działanie i radzenie sobie poszczególnych jednostek w sytuacjach określonych zagrożeń. Celem zajęć z edukacji dla bezpieczeństwa jest przekazanie uczniom wiedzy o zagrożeniach dnia codziennego i w stanach nadzwyczajnych oraz wykształcenie w nich praktycznych umiejętności w tym obszarze.

Jedną z najważniejszych umiejętności zdobywanych w szkole jest umiejętność udzielania pierwszej pomocy. Już na wczesnym etapie edukacji należy wprowadzić zagadnienia związane z ochroną zdrowia i życia: ocenę bezpieczeństwa miejsca zdarzenia, rozpoznanie potencjalnego zagrożenia życia na podstawie prostych objawów, skuteczne wezwanie pomocy, podejmowanie wstępnych czynności ratujących życie.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Podstawa programowa obowiązująca od roku szkolnego 2024/2025

1. Rozumienie istoty bezpieczeństwa państwa.
2. Przygotowanie uczniów do działań w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych).
3. Kształtowanie umiejętności z zakresu podstaw pierwszej pomocy.
4. Kształtowanie postaw obronnych.

Treści kształcenia – wymagania szczegółowePodstawa programowa obowiązująca od roku szkolnego 2024/2025

1. Bezpieczeństwo państwa. Uczeń:

1. zna i charakteryzuje podstawowe pojęcia związane z bezpieczeństwem państwa, rozumie istotę problemu bezpieczeństwa; wymienia składniki bezpieczeństwa państwa;
2. jest zorientowany w geopolitycznych uwarunkowaniach bezpieczeństwa wynikających z położenia Polski;
3. zna i przedstawia rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski;
4. zna misję Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ich rolę, podstawowe zadania w systemie obronności państwa oraz strukturę organizacyjną i uzbrojenie.

2. Działania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych). Uczeń:

1. wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołanych przez człowieka);
2. wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
3. przedstawia obowiązki ludności w sytuacjach wymagających ewakuacji;
4. omawia rolę różnych służb i innych podmiotów, uzasadnia znaczenie bezwzględnego stosowania się do ich zaleceń;
5. wymienia przykłady zagrożeń środowiskowych, w tym zna zasady postępowania w razie pożaru, wypadku komunikacyjnego, zagrożenia powodzią, intensywnej śnieżycy, uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych, zdarzenia terrorystycznego.

3. Podstawy pierwszej pomocy. Uczeń:

1. rozumie znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia oraz przedstawia jego rolę;
2. zna zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia, w tym:
 1. unikania narażania własnego zdrowia,
 2. oceniania własnych możliwości,
 3. rozpoznawania potencjalnych źródeł zagrożenia w kontakcie z poszkodowanym,
 4. wskazywania sposobu zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi, stosowania uniwersalnych środków ochrony osobistej;
3. podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach;
4. przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć;
5. potrafi rozpoznać osobę w stanie zagrożenia życia:
 1. wyjaśnia pojęcie stanu zagrożenia życia,
 2. wskazuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia,
 3. wyjaśnia rolę układu nerwowego, układu krążenia i układu oddechowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych;
6. wie, jak prawidłowo wezwać pomoc:
 1. wymienia nazwy służb ratunkowych i podaje ich numery alarmowe,
 2. wskazuje, kiedy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu;

7. podaje przykład aplikacji na telefon komórkowy wspierającej udzielanie pierwszej pomocy;
8. zna zasady postępowania z osobą nieprzytomną:
 1. wymienia objawy utraty przytomności,
 2. ocenia przytomność poszkodowanego,
 3. ocenia czynność oddychania u osoby nieprzytomnej (trzema zmysłami przez okres do 10 sekund),
 4. wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej,
 5. udrażnia drogi oddechowe rękoczynem czoło – żuchwa,
 6. układa osobę nieprzytomną w pozycji bocznej bezpiecznej,
 7. zapewnia osobie nieprzytomnej komfort termiczny;
9. systematycznie ponawia ocenę oddychania u osoby nieprzytomnej;
10. zna i wykonuje podstawowe czynności resuscytacji krążeniowo-oddechowej:
 1. wyjaśnia pojęcie nagłego zatrzymania krążenia i wymienia jego oznaki,
 2. wymienia warunki i czynniki zapewniające resuscytację wysokiej jakości,
 3. omawia uniwersalny algorytm w nagłym zatrzymaniu krążenia,
 4. wykonuje na manekinie uciski klatki piersiowej i sztuczne oddychanie samodzielnie i we współpracy z drugą osobą,
 5. opisuje zastosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) oraz wskazuje na jego znaczenie dla zwiększenia skuteczności akcji resuscytacyjnej;
11. wykonuje podstawowe czynności pierwszej pomocy w zadławieniu:
 1. wyjaśnia pojęcie i mechanizm zadławienia,
 2. omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia,
 3. wykonuje na manekinie rękoczyny ratunkowe w przypadku zadławienia,
 4. wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci;
12. zna wyposażenie apteczki pierwszej pomocy: wymienia przedmioty, które powinny znaleźć się w apteczce domowej, samochodowej, przygotowanej na wyprawę turystyczną;
13. zna zasady pierwszej pomocy w urazach kończyn:
 1. wyjaśnia pojęcia rany, krwotoku,
 2. wykonuje opatrunek osłaniający na ranę w obrębie kończyny,
 3. wyjaśnia, jak rozpoznać krwotok zewnętrzny,

4. wykonuje opatrunek uciskowy,
 5. bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne,
 6. wyjaśnia pojęcia złamania, skręcenia, zwichnięcia,
 7. stosuje zasady unieruchamiania doraźnego kości i stawów,
 8. wymienia przykłady zapobiegania urazom w sporcie, w domu, w pracy;
14. rozumie, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy w oparzeniach:
1. wyjaśnia pojęcie oparzenia,
 2. omawia zasady postępowania w przypadku oparzenia termicznego,
 3. demonstruje metodę chłodzenia w przypadku oparzenia kończyny,
 4. wymienia przykłady zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem małych dzieci i środowiska domowego;
15. zna zasady pierwszej pomocy w sytuacji wystąpienia zagrożenia z użyciem broni konwencjonalnej:
1. potrafi rozróżnić rodzaje krwotoków,
 2. potrafi zatamować krwotok przy użyciu dłoni oraz opatrunku uciskowego,
 3. zna zasady zachowania się w sytuacji zagrożenia (zasada „uciekaj, schowaj się, walcz”).

4. Kształtowanie postaw obronnych.

1. Terenoznawstwo. Uczeń:
 1. zna podstawy orientowania się w terenie, w tym potrafi wskazywać kierunki stron świata za pomocą np. kompasu, busoli, GPS oraz orientować się w terenie za pomocą charakterystycznych przedmiotów terenowych;
 2. potrafi używać różnych rodzajów map do orientacji w terenie.
2. Cyberbezpieczeństwo w wymiarze wojskowym. Uczeń:
 1. zna istotę cyberbezpieczeństwa;
 2. potrafi odbierać ze zrozumieniem, tworzyć i przedstawiać umiarkowanie złożone wypowiedzi dotyczące roli i miejsca cyberbezpieczeństwa militarnego w systemie cyberbezpieczeństwa państwa.
3. Przygotowanie do szkolenia strzeleckiego. Uczeń:
 1. zna zasady bezpiecznego i efektywnego posługiwania się bronią strzelecką;
 2. zna podstawowe części składowe broni strzeleckiej;
 3. potrafi przyjmować postawy strzeleckie;
 4. potrafi prawidłowo zgrywać przyrządy celownicze, regulować oddech w czasie składania się do strzału oraz ściągać język spustowy.

Warunki i sposób realizacji Podstawa programowa obowiązująca od roku szkolnego 2024/2025

Niezwykle istotne jest, aby w trakcie nauczania przedmiotu koncentrować się na kluczowych problemach, szczególnie w aspekcie praktycznym, i poświęcać im najwięcej czasu.

W ramach realizacji celu „Rozumienie istoty bezpieczeństwa państwa” ważne jest, aby korzystać z pomocy multimedialnych, które przybliżą uczniom istotę bezpieczeństwa i charakterystykę jego zagrożeń. Zajęcia w tym przypadku powinny też być wspomagane wizytami w instytucjach państwowych stojących na straży bezpieczeństwa. Istotne znaczenie w rozwoju młodzieży ma wychowanie mające na celu kształtowanie postawy patriotycznej oraz poczucia odpowiedzialności za dorobek minionych pokoleń.

Zajęcia związane z celem „Przygotowanie uczniów do działań w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych)” powinny obejmować udział uczniów w symulacji ewakuacji szkoły. Uczniów należy wdrażać do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych, wskazując, w jaki sposób uzyskać pomoc od innych osób i służb ratunkowych.

Na zajęciach związanych z celem „Kształtowanie umiejętności z zakresu podstaw pierwszej pomocy” należy zwrócić szczególną uwagę na wykształcenie umiejętności praktycznych, szczególnie rozpoznawania niebezpieczeństw i właściwego reagowania na nie. Istotne jest też kształtowanie poczucia odpowiedzialności za jakość udzielonej pierwszej pomocy. Uczeń, który zaczyna realizację zajęć z zakresu pierwszej pomocy, powinien być należycie przygotowany już w klasach młodszych do reagowania na nagły wypadek.

Niezbędne są pomoce dydaktyczne do skutecznego nauczania podstaw pierwszej pomocy. Do sprzętu pożądanego zaliczyć należy fantom do nauki resuscytacji krążeniowo-oddechowej z obniżoną siłą ucisku klatki piersiowej, apteczkę, tablice i plansze dydaktyczne. Do materiałów szkoleniowych zaliczyć należy maseczki do wentylacji, płyny dezynfekcyjne, gazy opatrunkowe, bandaże, chusty trójkątne itp.

Na zajęciach związanych z celem „Kształtowanie postaw obronnych” należy zwrócić szczególną uwagę na umiejętne określanie kierunków za pomocą dostępnych narzędzi takich jak kompas, busola czy GPS. Zajęcia te powinny odbywać się w terenie. Podczas używania plansz oraz różnego rodzaju replik broni lub broni ćwiczebnej uczeń powinien poznać postawy strzeleckie, a także sposób umiejętnego i bezpiecznego obchodzenia się z bronią. Należy uwrażliwić uczniów na cyberprzestępstwo, w tym cyberprzestępstwo militarne. Nauczyciel powinien też zachęcać uczniów do poszerzania wiedzy w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Zajęcia mogą być uzupełniane innymi formami, wśród których wymienić można:

1. wizyty w instytucjach ratowniczych, jednostkach wojskowych, jednostkach służb mundurowych lub organizacjach proobronnych, które zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r. poz. 248 i 834);
2. spotkania, prelekcje, wykłady z policjantami, strażnikami miejskimi, ratownikami medycznymi, kombatanami itp.;
3. udział w konkursach, których zakres jest zbieżny z problematyką przedmiotu [edukacja dla bezpieczeństwa](#).